

Weerloos – weerbaar

Culturele en morele aspecten van verlies

Wij willen in deze KSGV-studiebijeenkomst aandacht geven aan het feit dat bij verwerken van verlies en trauma vaak meer komt kijken dan men zich realiseert en dat ook soms anders moet worden gekeken naar verwerken. Dat bijvoorbeeld zaken als verdringing, vermijding en ontkenning niet alleen negatief te duiden zijn, maar soms ook een verwerkende rol kunnen spelen. Dat er geen vastliggende structuren zijn waarbinnen het rouwen zich moet voltrekken. Dat wij af moeten van allerlei vooroordelen over hoe het zou moeten. Ook de culturele context en de tijdsbepaaldheid van wat wij vinden over hoe het er in de rouw aan moet toegaan zijn cruciaal.

Dus wat is dan verwerken? Wat voor rol spelen rituelen daarin?
We gaan leren wat anders aan te kijken tegen verwerken van verlies.
Van weerloos naar mogelijk wat weerbaarder.

Studiebijeenkomst KSGV

Vrijdag 6 april 2018, 13.30-17.00 uur

Utrecht (Auditorium van het Catharijneconvent, Lange
Nieuwstraat 38)

Informatie en aanmelding: www.ksgv.nl – ksgv@ksgv.nl
Kosten voor leden/donateurs € 30,00/niet-leden € 65,00

PROGRAMMA

13.30-13.40: Opening en inleiding door dagvoorzitter *Rien van Uden* voorzitter van het KSGV.

Prof. dr. Rien van Uden is klinisch psycholoog en psychotherapeut, en tevens hoogleraar religiepsychologie en bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychologische aspecten' aan de Universiteit van Tilburg, en voorzitter van het KSGV.

13.40-14.10: Lezing 1 *Rolf Kleber: Weerloos of weerbaar: psychotrauma en verlies in cultureel en moreel perspectief.*

Prof. dr. Rolf Kleber is emeritus hoogleraar Psychotraumatologie aan de Universiteit Utrecht en bij Stichting Arq. Hij verrichtte en superviseerde onderzoeken naar onder meer gevolgen van de Tweede Wereldoorlog, traumatische ervaringen in de werksituatie, gevolgen van rampen en effectiviteit van psychotherapie bij traumagerelateerde stoornissen.

14.10-14.40: Lezing 2 *Guus van Loenen: Moral injury en psychotrauma: een casus.*

Drs. Guus van Loenen is theoloog, geestelijk verzorger bij Vincent van Gogh voor geestelijke gezondheidszorg te Venray, secretaris van het bestuur van het KSGV.

14.40-14.50: *Discussie en vragen I*

14.50-15.20: Pauze

15.20-15.50: Lezing 3 *Jan van den Bout: Het verwerken en uiten van belevingen na ingrijpende gebeurtenissen: noodzaak, verworvenheid of luxe?*

Prof. dr. Jan van den Bout is klinisch psycholoog en psychotherapeut. Hij was als hoogleraar klinische psychologie verbonden aan de Universiteit Utrecht. Hij verricht onderzoek en geeft onderwijs op het gebied van emotionele problemen na verliesgebeurtenissen en psychotraumata.

15.50-16.20: Lezing 4 *Joanna Wojtkowiak: Over de werking van ritueel bij rouw en verlies.*

Dr. Joanna Wojtkowiak is cultuur- en godsdienstpsycholoog. Zij is als universitair docent verbonden aan de Universiteit voor Humanistiek. Zij deed een dissertatieonderzoek naar hedendaagse rituelen rondom sterven, dood en rouw met een focus op symbolische onsterfelijkheid.

16.20-16.30: *Discussie en vragen II*

16.30: Afsluiting door dagvoorzitter Rien van Uden

Na afloop gelegenheid tot napraten en ontmoeting tijdens de borrel.

SAMENVATTINGEN

Lezing 1 *Rolf Kleber*: Weerloos of weerbaar: psychotrauma en verlies in cultureel en moreel perspectief

Traumatische ervaringen confronteren ons met de grenzen van onze mogelijkheden tot beheersing en tot controle. Ze worden gekenmerkt door extreme machteloosheid en grote ontwrichting. De fundamenteën onder het bestaan worden weggevaagd. Ondanks de toegenomen kennis over de gevolgen van oorlog, geweld en verlies en ondanks de positieve resultaten van behandelingen van daarmee samenhangende stoornissen bestaan er diverse dilemma's, knelpunten en uitdagingen. Wordt de veerkracht van de getroffen niet onderschat en wordt hun problematiek niet te zeer benadrukt? Hoe herstellen mensen en wat is de plaats van zingeving in dit proces? En wat is de rol van (het gebrek) aan maatschappelijke erkenning?

Lezing 2 *Guus van Loenen*: Moral injury en psychotrauma: een casus

De casus beschrijft de geestelijke verzorging van een veteraan met ernstige post-traumatische klachten. Enkel een psychologische of psychiatrische benadering van deze klachten blijkt hier onvoldoende te zijn om het verlies dat werd geleden te verwerken. Er is niet alleen een traumatische maar ook een morele wond geslagen die verzorging behoeft.

Lezing 3 *Jan van den Bout*: Het verwerken en uiten van belevingen na ingrijpende gebeurtenissen: noodzaak, verworvenheid of luxe?

Mensen maken ellendige zaken mee, zoals traumatische- en verliesgebeurtenissen. Zij hebben daar later al dan niet allerlei herinneringen aan (en mogelijk flashbacks over), opvattingen over en emoties bij, die ze al dan niet verwoorden c.q. uiten. In de huidige westerse cultuur lijkt het hebben én uiten van dergelijke belevingen gezien te worden als 'dé' adequate en dus na te streven manier van omgaan met dergelijke ellendige gebeurtenissen. Men kan zich echter afvragen of dit de te prefereren manier is.

Lezing 4 *Joanna Wojtkowiak*: Over de werking van ritueel bij rouw en verlies

In deze lezing zal worden ingegaan op de werking van ritueel bij rouw en verlies. Op welke manier kunnen rituelen transformerend en helend werken bij rouwervaringen? Wat kunnen wij leren over rouw door het bestuderen van ritueel? Rituelen zijn sterk cultuurgebonden en daarmee moeilijk te vertalen naar een andere context: wat is de rol van ritueel bij rouw en verlies in onze veranderende samenleving?